

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

Кафедра соціальних комунікацій

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ПРОГРАМА КУРСУ

Харків, ХДАК, 2003

УДК 65.012.8:340.1

ББК 73:67.99(2)3

I-74

Друкується за рішенням Ради факультету
Бібліотекознавство та інформатика
(протокол № 5 від 9.12. 2002 р.).

Рекомендовано кафедрою соціальних комунікацій
(протокол № 4, від 25.11.2002 р.)

Укладачі:

І. О. Давидова;
Ю. Є. Петрухно

І-74 **Інформаційне право:** Прогр. курсу / Харк. держ.
акад. культури; Уклад. І. О. Давидова, Ю. Є. Петрухно. –
Х.: ХДАК, 2003. – 19 с.

УДК 65.012.8:340.1
ББК 73:67.99(2)3

© Харківська державна академія культури, 2003
© Давидова І. О., 2003
© Петрухно Ю. Є., 2003

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Інформаційне право являє собою правовий фундамент інформаційного суспільства. Це право базується на особливостях і юридичних властивостях інформації і суспільних відносин, що виникають у зв'язку з нею – інформаційних відносин, а також особливих принципів і методів правового регулювання відносин в інформаційній сфері.

Інформаційне право розглядається як комплекс галузей права, пов'язаних згаданими вище принципами в єдину систему. Ця галузь включає в свій склад конституційні інформаційно-правові норми, окремі розділи права, що цілком присвячені питанням інформаційного права і окремі інформаційно-правові норми, що входять до складу інших галузей права.

Курс передбачає розгляд 11 тем, в кожній з яких послідовно розглянуті питання, пов'язані із визначенням самого поняття інформаційного права, його суб'єктів, предмету, принципів і методів правового регулювання, джерел та інших складових, що характеризують галузь інформаційного права як механізму регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері.

Теоретичні питання курсу розкриваються на лекціях, розвиваються на семінарських та практичних заняттях.

Курс вивчається студентами протягом 7 семестру і завершується заліком.

Тематичний план

№	Назва тем	Усього годин	Кількість годин		
			Лекц.	Сем.	Практ
1.	<i>Вводна тема.</i> Інформаційне право як інструмент соціального управління	2	2		
2.	<i>Тема 1.</i> Основні положення інформаційного права	4	2	2	
3.	<i>Тема 2.</i> Норми інформаційного права	4	2		2
4.	<i>Тема 3.</i> Міжнародне інформаційне законодавство	2	2		
5.	<i>Тема 4.</i> Система інформаційного законодавства України	8	4	2	2
6.	<i>Тема 5.</i> Інформаційно-правові ресурси України	6	4	2	
7.	<i>Тема 6.</i> Правова охорона інформаційних ресурсів	4	2	2	
8.	<i>Тема 7.</i> Бібліотека в сучасній системі правових відносин.	6	2	2	2
9.	<i>Тема 8.</i> Інтелектуальна власність в системі інформаційного права.	8	4	4	
10	<i>Тема 9.</i> Комп'ютерне право в системі інформаційного права	6	4	2	
11	<i>Тема 10.</i> Правові проблеми функціонування засобів масової інформації	2	2		
12	<i>Тема 11.</i> Захист інформації і інформаційна безпека	4	2		
Усього:		54	32	16	6

Вступ. Інформаційне право як інструмент соціального управління

Законодавче регулювання процесів інформатизації суспільства. Правові і структурні аспекти державної інформаційної політики.

Інформаційне право – визначення поняття, основні етапи становлення, напрямки розвитку.

Призначення курсу. Структура курсу. Завдання. Вимоги в процесі навчання. Контроль знань.

Тема 1. Основні положення інформаційного права

Суб'єкти інформаційного права: виробники інформації, власники, користувачі.

Інформація як об'єкт інформаційного права: специфічні особливості і юридичні властивості, організаційні форми. Інформаційна річ.

Інформаційні відносини як основний предмет правового регулювання. Види інформаційних відносин: відносини інформаційної власності; відносини власності на інформаційну річ; відносини з приводу передачі і розповсюдження інформації; відносини з приводу створення і використання інформаційних систем, інформаційних технологій і засобів їх забезпечення.

Принципи і методи інформаційного права.

Семінарське заняття: Правові засади функціонування інформаційного суспільства.

Тема 2. Норми інформаційного права

Загальна характеристика норм інформаційного права: визначення, специфічні особливості і ознаки. Види норм, що зумовлюють правовий режим інформаційних ресурсів. Основні компоненти норм інформаційного права: гіпотеза, диспозиція, санкція.

Практична робота: Аналіз правових норм України з питань інформаційної діяльності.

Тема 3. Міжнародне інформаційне законодавство

Глобальна інформатизація і формування нового середовища правового регулювання.

Міжнародні правові документи в сфері інформаційної діяльності. Інформаційна політика Росії, Інформаційна політика США, Великобританії, Німеччини, Франції, Японії.

Світові інформаційні ресурси в галузі права. Міжнародна система правової інформації (global Legal Information Network).

Тема 4. Система інформаційного законодавства України

Законодавче регулювання процесів інформатизації України. Норми інформаційного законодавства України як юридичні джерела інформаційного права. Інформаційно-правові норми Конституції України. Національна програма інформатизації.

Галузі, розділи законодавства України, що цілком присвячені питанням інформаційного права: законодавство про інтелектуальну власність; засоби масової інформації; про формування інформаційних ресурсів, продуктів та послуг; про право на пошук, отримання, передачу і використання інформації; про інформаційну безпеку.

Окремі інформаційно-правові норми, що входять до складу інших галузей законодавства: статутні акти; акти Громадянського законодавства; акти, що регулюють відношення в різних галузях хозяйської діяльності; акти про відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері.

Інститути інформаційного права: інтелектуальної власності в інформаційній сфері; авторського права на програми ЕОМ і БД; захисту масової інформації; інформаційної безпеки тощо.

Семінарське заняття: Право власності на інформаційні продукти та послуги.

Практична робота: Вивчення системи інформаційного законодавства України.

Тема 5. Інформаційно-правові ресурси України

Сучасні системи інформаційно-аналітичного забезпечення конотворчої та правозастосовної діяльності в Україні: характеристика і особливості функціонування.

Підсистема спеціалізованих комплексів управління законотворчим процесом. Бази даних правової інформації Верховної Ра-

ди України («Право», «Законодавство», «Картотека», «Закони та підзаконні акти України в Інтернет»).

Правова основа відносин в галузі формування в використання бібліотечно-інформаційних ресурсів.

Семінарське заняття: Інформаційно-правові ресурси: організація та сучасний стан.

Тема 6. Правова охорона інформаційних ресурсів

Інформаційні ресурси як об'єкт правового регулювання. Державні і недержавні інформаційні ресурси (Закон «Про інформацію»). Норми, що визначають правовий режим інформації і інформаційних ресурсів. Норми, що визначають порядок документування інформації. Правова основа відносин в галузі формування і використання бібліотечно-інформаційних ресурсів.

Бази даних. Ресурси Інтернет як об'єкти інформаційного права. Юридична сутність Інтернет. Правова Інтернет-політика провідних країн світу.

Семінарське заняття: Ресурси Інтернет як об'єкт інформаційного права.

Тема 7. Бібліотека в сучасній системі правових відносин

Бібліотечно-інформаційна діяльність як предмет правового регулювання. Джерела правової регламентації вітчизняної бібліотечно-інформаційної сфери.

Закони України: «Основи законодавства «Про культуру», «Про бібліотеки та бібліотечну справу», «Про інформацію».

Громадянсько-правова база функціонування бібліотеки. Бібліотека і хазяйські правовідносини. Внутрішня нормативна документація як правова база діяльності бібліотек.

Семінарське заняття: Законодавство в галузі бібліотечної справи.

Практична робота: Порівняльна характеристика українського та російського законодавства в галузі бібліотечної справи.

Тема 8. Інтелектуальна власність в системі інформаційного права

Поняття інтелектуальної власності. Інформація як об'єкт інформаційного права. Види інтелектуальної власності. Об'єкти охорони інституту інтелектуальної власності. Система охорони інтелектуальної власності в Україні. Громадянсько-правовий інститут авторського права і суміжних прав (Закон України «Про авторське право і суміжні права»).

Світові тенденції охорони авторських і суміжних прав. Всесвітня конвенція про авторське право.

Семінарське заняття: Правовий захист об'єктів інтелектуальної власності.

Тема 9. Комп'ютерне право в системі інформаційного права

Основні етапи становлення комп'ютерного права. Об'єкти охорони в комп'ютерній програмі. Комп'ютерні програми як об'єкт авторського, патентного права, «ноу-хау». Права на використання комп'ютерних програм.

Семінарське заняття: Захист комп'ютерних програм та баз даних.

Тема 10. Правові проблеми функціонування засобів масової інформації

Ринок засобів масової інформації: правові проблеми регулювання. Специфіка інформаційних відносин. Правовий режим масової інформації. Правові відносини між мас-медіа і державою. Електронні засоби масової інформації і їх правове регулювання.

Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу)», «Про телебачення і радіомовлення», тощо.

Тема 11. Захист інформації та інформаційна безпека

Інформаційна безпека держави та громадян України. Інформаційні правопорушення, протидія загрозам безпеки інформації. Правовий захист персональної інформації. Інститут конфіденційного права як універсальний засіб правового захисту інформації обмеженого доступу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ОСНОВНА

Законодавчі та нормативні акти

1. Закон «Про авторські та суміжні права»// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 43.
2. Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» //Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 23.
3. Закон України «Про видавничу справу» //Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 32.
4. Закон України «Про електронний документ та електронний документообіг»//Голос України. – 2003. – 27 червня. – С. 10-11.
5. Закон України «Про інформацію» //Голос України. – 1992. – 13 листопада. – С. 3.
6. Закон України «Про інформаційні агентства»// Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13.
7. Закон України «Про видавничу справу»// Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №32.
8. Закон України «Про державну таємницю»// Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 49.
9. Закон України «Про науково-технічну інформацію»// Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 3.
10. Закон України «Про Національну програму інформатизації»//Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – С.482-493.
11. Закон України «Про обов'язкові примірники документів»//Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №22-23. – С. 463-467.
12. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»// Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №8. – С. 122-133.
13. Закон України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності»//Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 20.
14. Питання концепції реформування інформаційного законодавства України /Р. Каложний, В. Гавловский, В. Цимбалюк, М. Гуцалюк.// Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. – К.:НТУУ «КПІ». Міносвіти і науки України, СБУ, 2000.
15. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31 липня 2000 року (<http://www.cnme-research.org/library/UkazJnter.htm>).

Збірки

1. Авторське право на літературні і художні твори в Україні та за рубежом. – К.: КПУ, 1999. – 117 с.
2. Інтелектуальна власність. Т.1: Авторське право та суміжні права. – К.: Ін Юре, 2000. – 356 с.
3. Інтелектуальна власність. Т.1: Промислова власність. – К.: Ін Юре, 2000. – 272 с.
4. Интеллектуальная собственность: В 2-х т. – К.: Ін Юре, 1999.
5. Интеллектуальная собственность в Украине: правовые основы и практика: В 4-х т. – К.: Ін Юре, 1999.
6. Информационно-библиотечная сфера: международные акты и рекомендации: Сборник справочно-нормативных и правовых материалов./Сост. Е. И. Кузьмин, В. Р. Фролов. – М.: Изд-во «Либерей», 2001. – 272 с.
7. Культура в законі: стан та проблеми правового регулювання культури в Україні. – К.: УЦКД, 1998.-104 с.
8. Орлов П. І. Інформація та інформатизація: Нормативно-правове забезпечення: Науково-практичний посібник./П. І. Орлов. – Харків: Видавництво Університету внутрішніх справ, 2000. – 576 с.
9. Письменицкий А. А. Информационное право Украины (законодательство, комментарии, перспективы)/А. А. Писменицкий. – Х.: АО «Бизнес-информ», 1996. – 208 с.
10. Правові та нормативні документи у сфері інформатизації видавничої і бібліотечної справи в Україні. – К.: ВКП, 1999. – 189 с.
11. Українське законодавство: Засоби масової інформації. – К., 2000. – 256 с.

Узагальнюючі публікації, коментарі

1. Бойкова О. Ф. Вопросы авторского права в деятельности электронных библиотек./О. Ф. Бойкова. //НТИ. Сер. 1: Орг. и метод. инф. работы. – 2001. – № 10. – С.22-25.
2. Бромберг Г. В. Интеллектуальная собственность: действительность и перспективы переходного периода./ Г. В. Бромберг, Б. С. Розов. – М.: ИНИ Роспатента, 2000. – 208 с.
3. Всемирная организация интеллектуальной собственности. Обзор деятельности// Науч. и техн. б-ки. – 2001. – № 6. – С. 57-63.
4. Герасимов Б. М. Проблемы законодательства в сфере информатизации (по материалам Конференции)/Б. М. Герасимов // Информационные ресурсы России. – 1997. – № 6(37).

5. Герасимов Б. М. Проблемы российского информационного законодательства. /Б. М. Герасимов// Информационные ресурсы России. – 1996. – № 6.
6. Давидова І. О. Інформаційне право як основа інтеграції України до світового інформаційного простіру./ І. О. Давидова.// Вісник ХДАК. – 2002. – Вип. 9. – С. 98-106.
7. Давидова І. О. На шляху до електронної бібліотеки: правові аспекти. / І. О. Давидова. //Вісник ХДАК: Зб. наук. праць. – 2001. – Вип. 6. – С. 167-178.
8. Дозорцев В. А. Информация как объект исключительного права./ В. А. Дозорцев.//Дело и право. – 1996. – № 4.
9. Засурский Я. Н. Информационное общество сегодня и завтра./ Я. Н. Засурский.// Информационное общество. – 2001. – № 3. – С.57-58.
10. Інтернет та бібліотека// Інформаційне суспільство: новини, інформація та досвід зі Сполученого королівства. – К., 2000. – С. 17-19.
11. Інформаційна політика України: стан та перспективи (парламентські слухання)// Вісник Книжкової палати. – 1999. – № 5. – С.4-8.
12. Копылов В. А. Вопросы формирования и развития информационного законодательства. / В. А. Копылов.//Информационные ресурсы России. – 1995. – № 5.
13. Копылов В. А. Информация и собственность. /В. А. Копылов.// Информационные ресурсы России. – 1996. – № 3.
14. Копылов В. А. Нормативно-правовое обеспечение процесса вхождения России в информационное общество. /В. А. Копылов.// Проблемы информатизации. – 1997. – Вып. 4.
15. Копылов В. А. Об основных теоретических положениях информационного права. /В. А. Копылов.//НТИ. Сер.1: Орг. и метод. инф. работы. – 1998. – №8. – С.1-9.
16. Нестеров А. В. Некоторые соображения по поводу Федерального закона РФ «Об участии в международном информационном обмене» /А. В. Нестеров.//НТИ. Сер.1: Орг. и метод. инф. работы. – 1999. – №3. – С. 28-32.
17. Правовые проблемы информационного общества //НТИ. Сер.1. Орг. и методика информационной работы. – 2000. – №4. – С.17-21.

Учбова та навчально-методична література

1. Андрощук Г. А. Патентное право: правовая охрана изобретений: Учеб. пос./Г. А. Андрощук, Л. И. Работягова. – К.: МАУП, 1999. – 216 с.

2. Давидова І. О. Інформаційний ринок: організація, маркетинг, управління: Навч. пос./І. О. Давидова./ Харк. держ. ак. культури. – Х., 2001. – С. 22-38.
3. Копылов В. А. Информационное право: учеб. пос. /В. А. Копылов. – М.: Юрист. 1997.
4. Машков В. С. Комп'ютерне право: практ. рук./В. С. Машков. – Львів: Аверс, 1998. – 256 с.
5. Основы интеллектуальной собственности. – К.: Ин Юре, 1999. – 600 с.
6. Правовое обеспечение информации в Российской Федерации: Учеб. пособие. /А. А. Фатьянов. – М.: Издательская группа «Юрист», 2001. – 412 с.
7. Рассолов М. М. Информационное право./М. М. Рассолов. – М.: Юрист, 1999.
8. Цыбулев П. Н. Введение в интеллектуальную собственность: Конспект лекций./П. Н. Цыбулев. – К.: УкрИНТЭИ, 2000. – 104 с.

ДОДАТКОВА

1. Багрова И. Ю. Библиотеки и электронные документы/ И. Ю. Багрова.// Библиотекведение. – 2000. – № 3. – С.43-46.
2. Бачило И. Л. О праве собственности на информационные ресурсы./ И. Л. Бачило. // Информационные ресурсы России. – 1997. – № 4.
3. Бачило И. Л. Право собственности на информационные ресурсы. /И. Л. Бачило./Информационные ресурсы России. – 2001. – № 2. – С. 29-33.
4. Бойкова О. Ф. Вопросы авторского права в деятельности электронных библиотек./О. Ф. Бойкова.// НТИ. Сер.1. – 2001. – № 10. – С.22-25.
5. Вартанова Е. Л. Новые проблемы и новые приоритеты цифровой эпохи./Е. Л. Вартанова. //Информационное общество. – 2001. – № 3. – С.50-56.
6. Воинов А. Авторское право, правовое регулирование сферы информации и ограничение монополистической деятельности./ А. Воинов. // Международный ежемесячный бюллетень «Законодательство и практика средств массовой информации». 1998. Выпуск 4 (44). Москва. (<http://www.internews.ras.ru/ZiP/44/author.html>).
7. Вихорев С. В. Что есть что в информационном праве./С. В. Вихорев. (http://www.infotecs.ru/tc/New_publications/FILOSOF.html).
8. Восканян Э. А. Центр правовой информации – новое подразделение РГБ./Э. А. Восканян, Т. П. Ярцапкина, Т. Ю. Верховланцева. //Библиотекведение. – 2000. – № 2. – С. 38-40.
9. Гадасин В. А. От документа — к электронному документу. Системные основы./В. А. Гадасин, В. А. Конявский. – М., 2001. – 192 с.

10. Голубев В. О. Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій./В. О. Голубев, В. Д. Гавловский, В. С. Цимбалюк. – Запоріжжя: Просвіта. 2001. – 252с.
11. Козырев А. Н. Оценка интеллектуальной собственности/ А. Н. Козырев. – М.: Экспертное Бюро-М, 1997. – 289 с.
12. Дюма Р. Литературная и художественная собственность./Р. Дюма. – М.: Международные отношения, 1993. – 384 с.
13. Кристальный Б. В. На пороге информационного общества./ Б. В. Кристальный, Ю. А. Нисневич.//Информационные ресурсы России. 1997. – (37). (<http://www.kursknet.ru/kcinti/37/4.html>).
14. Куприянов А. Интернет и право./А. Куприянов. (<http://www.russianlaw.net/law/doc/a72.htm#ONE>).
15. Малько А. В. Право гражданина на информацию./А. В. Малько.// Общественные науки и современность. – 1995. – № 5.
16. Мелюхин И. С. Формы государственного регулирования процессов информатизации в зарубежных странах./И. С. Мелюхин.//НТИ. Сер. 1: Орг. и метод. инф. работы. – 1993. – №11. – С. 27-34.
17. Моисеева О. Применение авторского законодательства и законодательства о смежных правах при создании и использовании web-сайта в сети Интернет./О. Моисеева. 21.10.2000. (<http://www.russianlaw.net/law/doc/al04.htm>).
18. Михайлов В. Информация и собственность. /В. Михайлов.// Компьютерра. 18.06.2001. (<http://www.computerra.ru/offline/2001/400/10524/>).
19. Степанов О. А. Теоретико-правовая оценка развития сферы информационно-электронных отношений./О. А. Степанов. // Право и политика. – 2001. – № 2.
20. Тихомиров М. М. Некоторые информационные и правовые аспекты регулирования отношений в виртуальных средах./М. М. Тихомиров. // НТИ. Сер. 1: Орг. и метод. инф. работы. – 2001. – № 10. – С. 27-30.
21. Фирсов В. Р. Перспективные проблемы законодательного обеспечения деятельности библиотек./В. Р. Фирсов. //Государственное законодательное регулирование деятельности библиотек / РГБ. – СПб., 2000. – С.202-211.
22. Цырдя Т. Н. Информационная безопасность личности как решающий фактор в стратегии выживания человечества. /Т. Н. Цырдя, А. Д. Урсул.(<http://www.ase.md/~osa/publ/ru/pubru23.html>.)

Навчальне видання

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ПРОГРАМА КУРСУ

Укладачі:

кандидат педагогічних наук, доцент

ДАВИДОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА;

викладач **ПЕТРУХНО ЮЛІЯ ЄВГЕНІВНА**

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерна верстка А. В. Шамрай

План 2003.

Підп. до др. 9.12. 2002 р. Формат 60×84/16.

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк. ризограф.

Ум. друк. арк. 0,81. Обл. вид. арк. 0,85. Тираж 100 прим. Зам. № 182

ХДАК, 61003, Харків-3, Бурсацький спуск, 4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК